

Д
Б 73

1965

АРКАДИЙ БОГДАНОВ

ОНАР ЧОДЫРАШТЕ

Томар бибмотенгелан
автор дег!

Анон

2007-ий 31 октябры.

Д
6 73

+

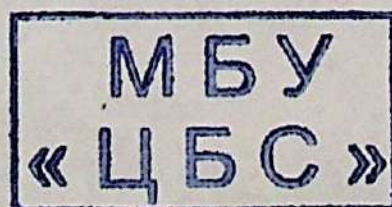
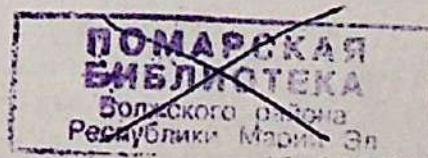
45

Аркадий Богданов

**ОНАР ЧОДЫРАШТЕ
Йомак-поэме**

Изирак класслаште тунемше йоча-влаклан

3614

**Йошкар-Ола
2006**

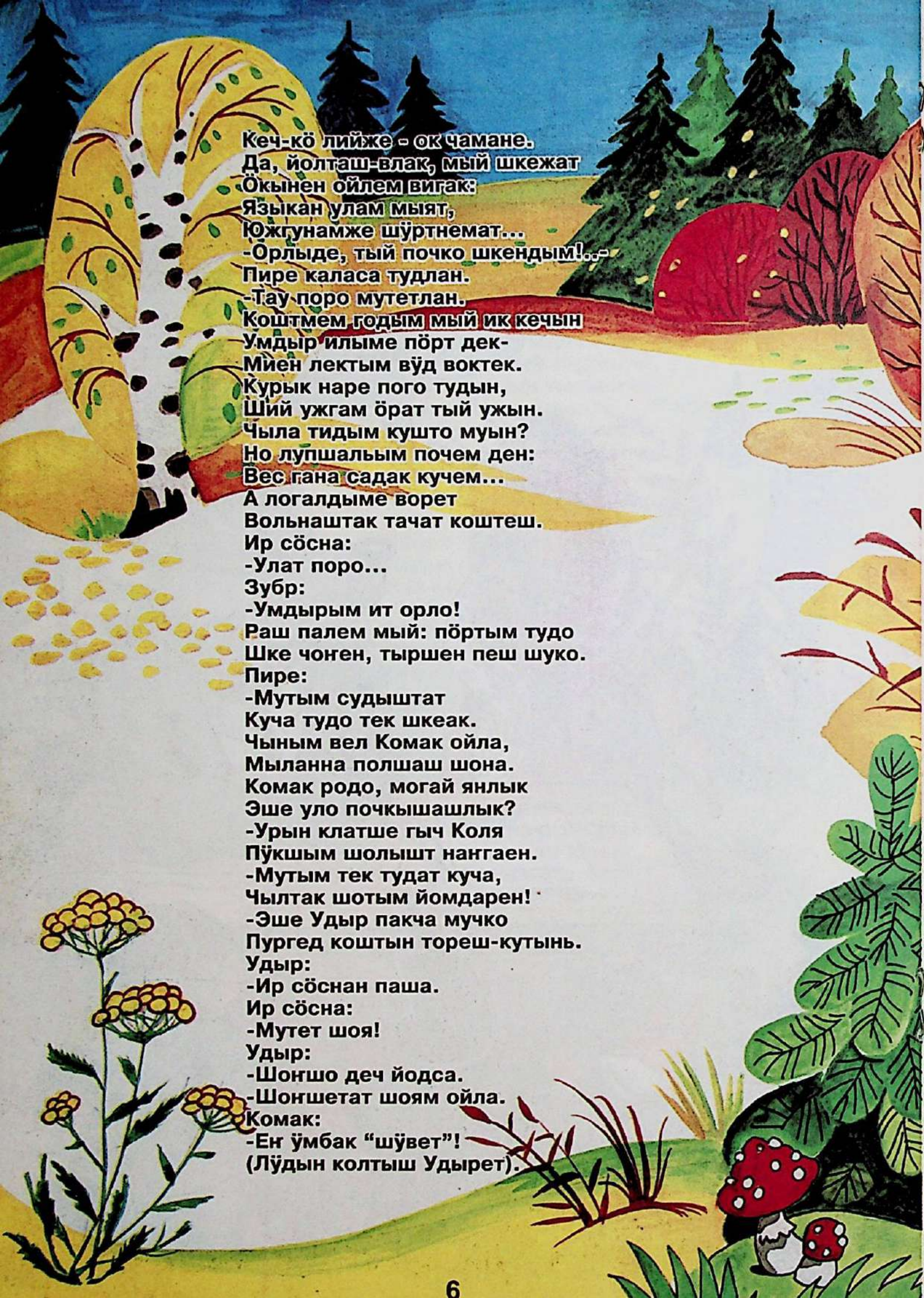
Юл воктенысе кундемыш
Чонештен тул-кайык семен
Тольо сылне, шортньо пагыт.
Но пеш кучык тиде жапше.
Шижде тудо эртен кайыш.
Чодыра шога нерен.
Кайык-влак каят торашке
Тудын ден чеверласен.
Янлык-влакынат паша
Ешаралтынак мия:
Кече койын йукшемда-
Теле тыш толаш вашка.
Ынде нуно утларак
Икоян лияш тыршат.
Да ик кечын чыланат
Сходкыш пырля погынат.
Лач тыгодым кенета
Маска шкеже черлана.
Да отчетым тыгана
Пирылан ышташ перна:
-Маскан замже мый улам!
Мо кӱлеш - шуктем чыла!
Ом шуйкале мый пашам!-
Пире манын вел шукта-
Зал гыч йук вашеш шокта:
-Шке нерген ойлет вара,-
Шижтара тудлан Комак.-
Коллектив кузе ыштен?
Кертынат устан вӱден!
-Моткоч чын ушан мутет,
Йолташетым тӱрлатет.
Коллектив гыч шым тӱнал мый...
А вет тудо тыршен талын.
Шуко ыле экшык, сомыл-
Нуным виге сенен толын.
Пыжашлаште тамле кочкыш.
Кажне клатым теменна
Понго, емыж, саска ден.
Кажнылан сита сийна.
Иле айда куанен.
Мыйын лач уке нимат...
Шке нергенем монденам.
Теле гочлан улыжат
Вӱльӱ почым конденам.
Шке нерген, ну, мом ойлаш.
Огеш кӱл мылам нимат.
Мый дечемже мошлан

Кочкыш шуко тельлан.
Огына кай кўсынлаш.
Кочкыш лиеш утыждене.
Кажнылан илаш шке верже.
Олмыкташ да шокшемдаш
Чот логале пўжалташ.
Ты пашам ме план деч ончыч
Шуктышна, темен кок нормым.
Ончал ынде, вик ужат:
Йырна - йонгыдо полат.
Шке чыла мый тергенам,
Кажне верчын тыршенам.
А кузе Маска мала?
Омо вел тудлан конча.
Чашкерлаште тич куан,
Огеш шокто йўк-йўан.
Кенеж гоч шкежат пеш писын
Тырленна - капна могай!
Йўштö тельн шыде вийже
Лўдыктен ок керт мемнам...
Зал гыч:
-Пуйто чыла сай,
Уке экшык нимогай!
-Уке, тышке моктанаш
Огыл ме чумыргенна-
Чоным почын мутланаш.
Критика - мемнан танна.
Ик газет гыч пален нальым,
Сенымаш кузе шочеш.
Тушто возымо пеш сайын:
“Кö чаракым ыштылеш,
Тудым чот почкаш кўлеш!
Лийже тиде кеч Маска,
Пире, Рывыж, Ир сöсна!..”
Тиде велым шотыш налын,
Пуэм мутым Комаклан.
Тек почка чот титаканым.
Урок лийже чылалан!
Комак лекте ончык ошкыл:
-Шулен колыштым замнам.
Пешак чапле мутым ойлыш,
Чынак аклыш пашанам.
Самокритика - мемнан
Эн чот лишыл йолташна.
Ок лий илаш мыланна
Критика дечат посна
Почка тудо титаканым,

Кеч-кө лийже - ок чамане.
Да, йолташ-влак, мый шкежат
Окынен ойлем вигак:
Языккан улам мыят,
Южгунамже шүртнемат...
-Орлыде, тый почко шкендым!...
Пире каласа тудлан.
-Тау поро мутетлан.
Коштмем годым мый ик кечын
Умдыр илыме пөрт дек-
Миен лектым вүд воктек.
Курык наре пого тудын,
Ший ужгам өрат тый ужын.
Чыла тидым кушто муын?
Но лупшальым почем ден:
Вес гана садак кучем...
А логалдыме ворет
Вольнаштак тачат коштеш.
Ир сөсна:
-Улат поро...
Зубр:
-Умдырым ит орло!
Раш палем мый: пörтым тудо
Шке чонен, тыршен пеш шуко.
Пире:
-Мутым судыштат
Куча тудо тек шкеак.
Чыным вел Комак ойла,
Мыланна полшаш шона.
Комак родо, могай янлык
Эше уло почкышашлык?
-Урын клатше гыч Коля
Пүкшым шолышт нангаен.
-Мутым тек тудат куча,
Чылтак шотым йомдарен!
-Эше Удыр пакча мучко
Пургед коштын тореш-кутынъ.
Удыр:
-Ир сөснан паша.
Ир сөсна:
-Мутет шоя!
Удыр:
-Шоншо деч йодса.
-Шоншетат шоям ойла.
Комак:
-Ен үмбак "шүвет"! (Лүдын колтыш Удырет).

Судитлаш - паша пытен!

Пире:

-Но... чыла шот ден!

Мутым Рывыжлан пуэм.

Но тыгодым залыш шыдын

Патыр Зубр ончал шындыш,

Мутым нале - чакныш Рывыж.

Шергылт кайыш йүкшө тудын-

Чытырнат үстел, трибуно,

Пуйто кұдырчө рашкалтыш-

Пўтынъ залым лыпландарыш:

-Мыланна эн шерге тиде-

Пўнчеран онар чодыра.

Паша дене рай гай лийын

Мемнан илыме верна.

Кө шот ден илен ок мошто,

Колтена тышеч поктен.

Чыланан лийшаш ик шоныш:

Илыман эре келшен

Да пырля пашам ыштен.

Теве Пире, Маскан замже,

Кунар шорыкым, пачам

Пўчкеден, конден чодырашке-

Амыртен тўшка пөртнам.

Ир сөсна:

-Вет санитар

Да эше могай мастар!

А Зубр сырыш эшеат:

-Пост гыч тудым корандаш

Да тышеч поктен колташ!

Арам тыршыш Комак тудым

Кызыт тыште аралаш.

Коктын нуно йолташ улыт,

Тидым палат чыланат.

Но тудлан мый шижтарем:

Так гына тыршет, родем.

Ужыда, көм титакла-

Соқыр Удырым, Колям!

Титаканже Пире шол.

Йөршын пытен тудын шот.

Кошто шолышт йүд еда.

Пире урмыжал колта:

-Зубр тышке йүшө толын,

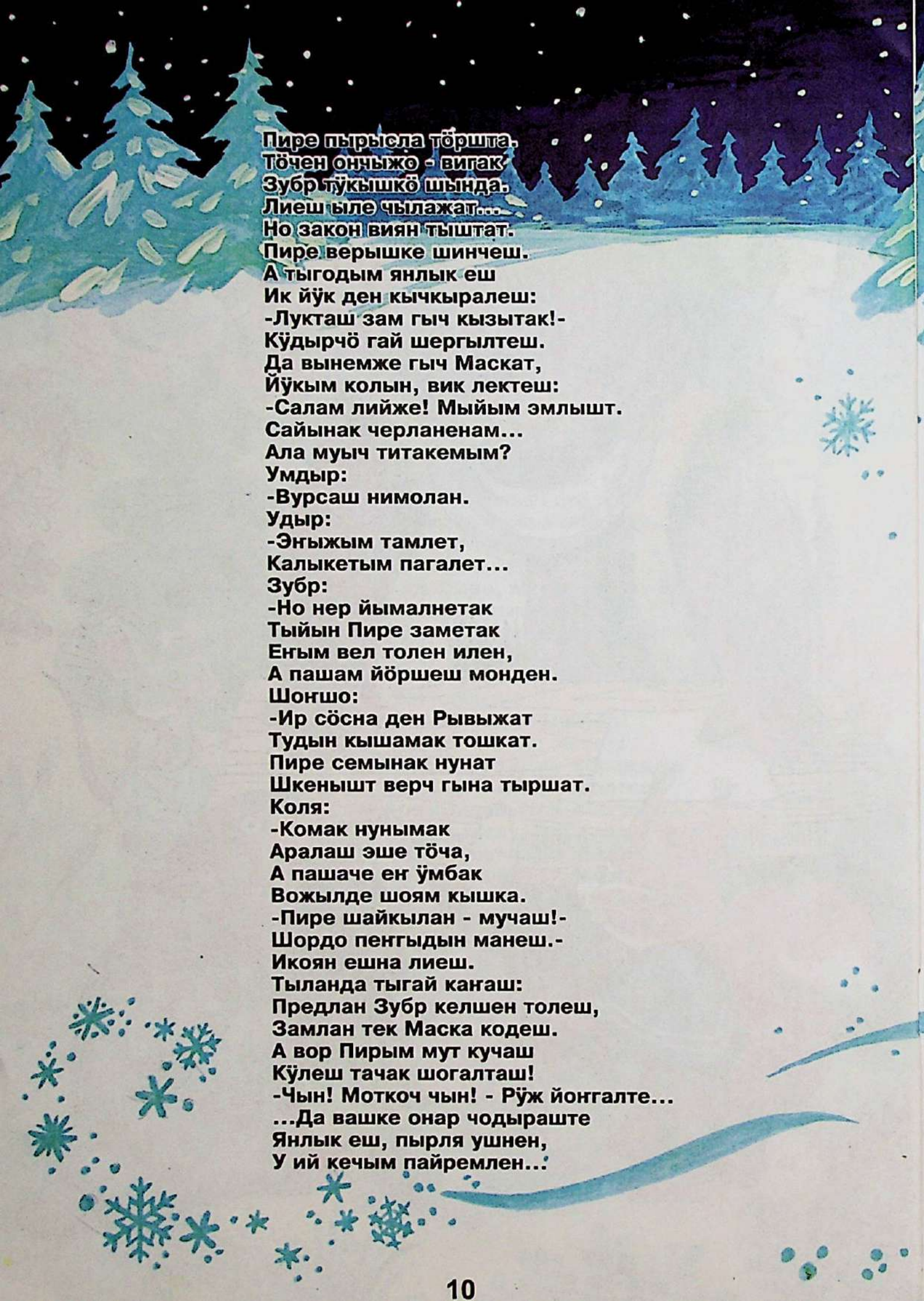
Лўмнерем арам шўкта!

Шукертсек, зубровкым подыл,

Ымбакем-шоям кышка.

Теве-теве Зубр ўмбақ

Пире пырысла тӧршта.
Тӧчен ончыжӧ - вигак
Зубр тӱкышкӧ шында.
Лиеш ыле чылажат...
Но закон виян тыштат.
Пире верышке шинчеш.
А тыгодым янлык еш
Ик йӱк ден кычкыралеш:
-Лукташ зам гыч кызытак!-
Кӱдырчӧ гай шергылтеш.
Да вынемже гыч Маскат,
Йӱкым колын, вик лектеш:
-Салам лийже! Мыйым эмлышт.
Сайынак черланенам...
Ала муыч титакемым?
Умдыр:
-Вурсаш нимолан.
Удыр:
-Энгыжым тамлет,
Калыкетым пагалет...
Зубр:
-Но нер йымалнетак
Тыйын Пире заматак
Еным вел толен илен,
А пашам йӧршеш монден.
Шоншо:
-Ир сӧсна ден Рывыжат
Тудын кышамак тошкат.
Пире семынак нунат
Шкенышт верч гына тыршат.
Коля:
-Комак нунымак
Аралаш эше тӧча,
А пашаче ен ӱмбак
Вожылде шоям кышка.
-Пире шайкылан - мучаш!-
Шордо пенгыдын манеш.-
Икоян ешна лиеш.
Тыланда тыгай канаш:
Предлан Зубр келшен толеш,
Замлан тек Маска коদেশ.
А вор Пирым мут кучаш
Кӱлеш тачак шогалташ!
-Чын! Моткоч чын! - Рӱж йонгалте...
...Да вашке онар чодыраште
Янлык еш, пырля ушнен,
У ий кечым пайремлен...

Богданов Аркадий Арсентьевич

ОНАР ЧОДЫРАШТЕ

Йомак-поэме

Изирак класслаште тунемше йоча-влаклан

В ОНАРОВОМ ЛЕСУ

Поэма-сказка

Для детей младшего школьного возраста

На марийском языке

Редактор

Художник

Корректор

**Компьютерная обработка
рисунков и верстка**

А.Т. Тимиркаев

Н.Н. Головина

Н.И. Родионова

А.В. Созинов

Лиц. ИД № 02962 от 06.10.2000 г.

Подписано к печати 16.06.06. Формат 70 х 100/16.

Усл. п. л. 1.04. Тираж 1000 экз. Заказ № 1329

**Отпечатано в типографии ООО «Стринг».
424002, г. Йошкар-Ола, ул. Коммунистическая, 31.**

